

SPK vzw
Campus Blairon 714
2300 Turnhout
014 71 11 10
info@spk.be
www.spk.be

Participatietraject Park Tempelhof

Eindrapport

15/07/2016

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Beschrijving van het proces	5
2.1.	Kader	
2.2.	Verloop en methodiek	
2.3.	De deelnemers aan het traject	
3	Inhoud	8
3.1.	Inleiding	
3.2.	De kernvragen	
3.3.	Verdere aspecten rond de eenheid van het park	
3.4.	De Laak	
3.5.	Het Park Bastijns en het Tuinfeest	
3.6.	Gewenste en niet gewenste activiteiten	
3.7.	Het park als park: zicht en beeld	
3.8.	Andere aspecten	
4	De afwikkeling van het participatietraject	12
4.1.	De belofte	
4.2.	Hoe verder? Persoonlijke gedachten	

1 Inleiding

Dit rapport is opgemaakt in opdracht van het gemeentebestuur Beerse. In het kader van de opdracht Biodivers Beerse is er een specifieke deelopdracht gegeven aan SPK om een participatietraject rond het Park Tempelhof in relatie tot het voorziene Nieuw Dienstencentrum (verder NDC) op te zetten.

Dit rapport beschrijft eerst het proces en vervolgens de resultaten ervan, die in de vorm van aanbevelingen overgemaakt worden aan het gemeentebestuur.

Rest me als trekker van het participatietraject en als auteur van dit rapport nog Elle Verwaest te bedanken voor de uitstekende samenwerking.

Jan Van den Berghe
Projectmanager SPK

2 Beschrijving van het proces

2.1. Kader

De problematiek van het NDC is in Beerse niet onopgemerkt voorbij gegaan. Er is heel wat maatschappelijke en politieke commotie over het thema geweest. Die commotie richtte zich ook op het Park Tempelhof zelf en legde een relatie tussen het NDC en het park. Daarom werd besloten een participatietraject uit te werken. Dat traject werd toegewezen aan SPK, vooral op basis van haar gecombineerde expertise rond parkbeheer en participatietrajecten.

2.2. Verloop en methodiek

Op een overleg van de Stuurgroep NDC van 9 maart werd de problematiek geschetst en een eerste visie op het plan van aanpak (zie bijlage 1) neergelegd. Gelet op agenda – problemen is het reële traject pas op maandag 6 juni 2016 gestart. In voorbereiding is er vanaf begin mei gecommuniceerd via de geëigende gemeentelijke kanalen over het traject.

Op 3 juni was er een overleg, waarop bleek dat er slechts acht mensen ingeschreven waren voor het traject. Daar werd beslist om het minimum (in functie van draagvlak) op 30 personen te zetten en nog een nieuwe oproep te doen.

Op maandag 6 juni waren er 25 mensen aanwezig. Op dat overleg kwamen volgende elementen aan bod:

- Schepen Hans Woestenborghs kwam het traject kort kaderen en gaf het engagement van het gemeentebestuur om met de resultaten van het traject aan de slag te gaan, weer.
- De trajectbegeleider gaf een overzicht van het kader waarbinnen het traject kon lopen met volgende elementen:
 - Er wordt gepraat op grote lijnen, niet op detailniveau
 - Er is een engagement van het gemeentebestuur
 - Er komt een NDC.
 - De boom blijft staan.
 - Het Gerucht wordt afgebroken
 - Het Park Bastijns blijft zijn gebruiksfunctie behouden.
- De trajectbegeleider bracht een presentatie met een sterke – zwakte – analyse van de betrokken parken vanuit de deskundigheid rond parkopbouw en – beheer (presentatie in bijlage 2).
- Er werd een wandeling doorheen het park gemaakt, waarbij de deelnemers in groepjes van drie tot vijf mensen voorstellen voor een beter park konden indienen. Terug in de zaal werden die voorstellen kort toegelicht voor de rest van de groep.

Ondanks het feit dat het quorum van 30 deelnemers niet gehaald werd, was iedereen het erover eens om het traject toch verder te zetten.

Op 13 juni werden de verschillende voorstellen voorgesteld (presentatie in bijlage 3) en getoetst op hun draagvlak op volgende manieren:

- De enquête, waarin alle voorstellen konden beoordeeld worden met een score van 1 tot 10 (het enquêteformulier in bijlage 4 en de verwerking in excel met bijhorend rekenwerk¹ in bijlage 5) .
- De mogelijkheid om op het enquêteformulier schriftelijk commentaar of extra – toelichting te geven. Die gegevens zijn verwerkt door de trajectbegeleider (zie bijlage 6).

Ondanks de match van de Rode Duivels op het EK waren er toch 24 deelnemers.

De resultaten van de enquête werden verwerkt en voorgesteld aan de Werkgroep NDC op donderdag 16 juni. Op basis van deze presentatie (bijlage 7) werd een voorstel van beslissing opgemaakt, die op 20 juni door het gemeentebestuur als engagement aanvaard werd.

Op 20 juni werd een laatste keer vergaderd. Opnieuw waren er 24 deelnemers. Hier werd dezelfde presentatie gebracht als voor de Werkgroep NDC en was er nog tijd voor wat reacties en reflectie hierop.

Met dit rapport wordt de formele weg van dit participatieproject afgesloten, al is dat relatief (zie verder).

2.3. De deelnemers aan het traject

Zoals hogerop gesteld waren er op de drie vergadering telkens 24 of 25 mensen aanwezig. Niet alle deelnemers waren op alle vergaderingen. Dat wil zeggen dat het totaal aantal betrokkenen om 28 of 29 verschillende personen ging.

Er is ook geen profiel van de deelnemers opgesteld, maar gemiddeld kan gesteld worden dat de deelnemers voornamelijk bestond uit 50 – plussers met een nauwe band met de omgeving. De meeste mensen wonen in de onmiddellijke buurt of komen vaak in het park. Daarnaast waren er enkele jongeren, die betrokken zijn bij de organisatie van de parkfeesten.

Verder zijn er uit het traject en de enquête nog enkele elementen van belang rond de deelnemers gekomen:

- Ondanks de voorafgaande commotie rond het thema hebben alle deelnemers zich zeer goed gehouden aan het afsprakenkader waarbinnen de discussie gevoerd kon worden.
- Ondanks het feit dat de enquête als naamloos opgezet was, hebben de helft van de indieners hun naam ingevuld. Dat is een zeer hoog aantal en wijst op veel vertrouwen in het traject.
- De gemiddelde score op alle vragen was 5.6 (ook de mediaan). Dat wijst op een licht positieve houding, maar ligt toch eerder aan de lage kant in vergelijking met ander

¹ Indien een deelnemer geen score gegeven heeft bij een bepaalde vraag, is de waarde 5 door mij toegevoegd om de vergelijkbaarheid tussen vragen mogelijk te maken. Dit heeft uiteraard een neutraliserend effect op de resultaten.

gelijkaardig onderzoek. Anderzijds ligt de gemiddelde variatie dan weer tussen 4.4 en 7.0, wat zeker geen extreme getallen zijn.

- Zoals in elk onderzoek van dit type is de variatie aan antwoorden op de verschillende vragen erg groot. Op 14 van de 36 antwoorden varieert die tussen 1 (helemaal oneens) en 10 (helemaal eens).

3 De inhoud

3.1. Inleiding

Zoals hogerop gesteld hebben de deelnemers binnen een kader en na toelichting een reeks voorstellen kunnen uitwerken, die vervolgens getoetst zijn op draagvlak. Wat hieronder volgt, is een thematisch gebundelde bespreking van de resultaten van die toetsing.

3.2. De kernvragen

Uit de discussies zijn uiteindelijk vier kernvragen naar voor gekomen, die hieronder achtereenvolgens besproken worden:

1. De belangrijkste kernvraag ging over de tevredenheid over het park (de parken) zoals die nu is. Het antwoord daarop is zeer duidelijk: **de tevredenheid is zeer laag** (gemiddeld 2.2 en mediaan 1). Er is dus duidelijk behoefte aan wijzigingen.
2. De tweede kernvraag is meer een kernvraagstuk: dient het park eerder rust dan wel gebruikbaarheid uit te stralen? Het antwoord daarop is niet eenduidig. Er is meer animo voor de **gebruikbaarheid (gemiddeld 6.8) dan voor rust (6.0)**, maar daartegenover staat dat het enthousiasme voor de concrete voorstellen rond activiteit behoorlijk laag is (gemiddeld 4.9 en mediaan 5). Uit de concrete voorstellen en commentaren wordt wel gewezen op de mogelijkheid om te zoneren.
3. De volgende kernvraag ging over de nood aan eenheid in het park, waar er nu eerder sprake is van vier tuinen. Die **nood aan eenheid is onmiskenbaar** met een zeer hoge score (gemiddeld 8, mediaan 9), al moet ook hier vastgesteld worden dat concrete maatregelen die kunnen bijdragen tot meer eenheid opnieuw eerder laag scoren. Een uitzondering hierop is de situatie rond de pastorie, waarvoor het draagvlak voor integratie wel groot is (gemiddeld 7.3, mediaan 7).
4. De laatste kernvraag ging over de relatie tussen het park en de omgeving in relatie tot zwakke weggebruikers. Het park zou immers gebruikt kunnen worden om zwakke weggebruikers een alternatieve route te bieden en dus weg van het autoverkeer. Daarvoor blijkt echter weinig animo. Men wenst **het park als min of meer geïsoleerd park** te zien. Daarin moeten de wandelmogelijkheden voor intern gebruik verbeterd worden, niet voor extern gebruik. Wel zijn er vragen rond een veilige doorgang ter hoogte van de Karel Van Nyenlaan en ter hoogte van de Pastoriestraat, richting de Singel.

3.3. Verdere aspecten rond de eenheid van het park

Zowat het meest cruciale punt in de discussies over het park zitten in de realisatie van de eenheid. Hogerop is al gesteld dat het draagvlak voor één park zeer groot is. Hoewel niet alle maatregelen in concreto besproken zijn of het draagvlak voor specifieke maatregelen niet altijd even groot is, brengen we hier toch enkele elementen bij elkaar, die van belang zijn bij de verdere uitwerking van het project:

1. De ligging en de omvang van het NDC zijn van het grootste belang. Hoe verder zuidwaarts het NDC langs de Bisschopslaan ligt, hoe moeilijker het wordt om de functionele en

emotionele verbinding te maken tussen het Tempelhof en de overige parken, zelfs indien de pastorie ten volle geïntegreerd wordt. De doorgang naar de ruimte van Het Gerucht moet breed genoeg zijn. De facto wil dat zeggen dat het NDC beter niet voorbij de huidige grens van het Koetshuis komt.

2. De integratie van de pastorie is wenselijk. Volgens de deelnemers lag de historisch 'echte' ingang van de pastorie aan wat nu de achterzijde is. Het herstel daarvan vereist uiteraard het verwijderen van de afsluiting, maar ook een volledig herdenken van de tuin, die naar stijl en sfeer nu niet aansluit bij het Tempelhof. De huidige voortuin zou het private gedeelte voor de bewoners kunnen worden.
3. Over de precieze tuintechnische invulling van de ruimte die volgt uit de afbraak van Het Gerucht is geen enkel voorstel gedaan.
4. Een zeer belangrijk element is het feit dat het Park Bastijns bereikbaar is zonder over de straat (Bisschopslaan of Pastoriestraat) te moeten gaan. Dit veronderstelt hoe dan ook een brug over de Laak (zie ook volgende punt). In dat verband dient opgemerkt dat in de bouwvergunning voor het appartement langs de Pastoriestraat voorzien is in een wandelpad langs het domein en een brug over de Laak.

3.4. De Laak

Een sleuteldiscussie is de wijze waarop met de Laak moet omgegaan worden, waarbij de discussie breder gaat dan alleen maar de beek zelf. In wezen lagen er twee pistes voor:

1. Integratie van de Laak in zijn huidige bedding met verwijderen van de muur en de garage
2. Een verplaatsing van de Laak langs de huidige vijver

Het is duidelijk dat er voor de twee optie (7.54 gemiddeld, 8 mediaan) veel meer draagvlak is van voor de eerste (5.42 gemiddeld en 7 mediaan). In die eerste optie kan / moet dan gekeken worden naar het gebruik van bruggen (5.96 gemiddeld, 7 mediaan) over de nieuwe bedding van de Laak, waarbij ook suggesties gedaan zijn om één van de die bruggen als avontuurlijke brug in te richten.

Een voordeel van een herlocalisatie van de Laak is dat het verdrogend effect hebben op wat nu de ruimte voor het Tuinfeest is.

Op de toelichtende vergadering met de Stuurgroep werd door de Technische Dienst van de gemeente aangehaald dat de Laak in de zomer meestal droog valt en dat de huidige waterpartij waterhoudend is door het gebruik van een kleibodem. Indien men wenst dat de Laak over zijn nieuwe profiel waterhoudend is, dan zal dit een investering in bodem en stuwen vereisen.

Een laatste element in de discussie over de Laak betreft de garage van het Huis Bastijns. Om de Laak in welke optie dan ook een meer prominente rol te laten spelen en om de doorgang van de huidige ruimte Het Gerucht naar het Park Bastijns beter te maken, is er ook discussie gevoerd over de garage. Uit de enquête blijkt er weinig draagvlak voor het behoud van de garage (4.13 gemiddeld, 3 mediaan). De pleidooien voor behoud van de voorstanders in het tekstuele gedeelte wijzen op enkele kunsthistorische aspecten aan de garage en de eenheid ervan met het Huis Bastijns.

3.5. Het Park Bastijns en het Tuinfeest

Rond het thema werd slechts één vraag gesteld, waarbij er vanuit de voorstellen gevraagd werd naar een betere inrichting in functie van de evenementen in het Park Bastijns. Daar is draagvlak voor met 6.17 gemiddeld en een mediaan van 7. Dit punt is echter het punt dat het meeste aan bod komt bij de schriftelijke commentaren. Daarin is slechts één duidelijke lijn te trekken: Beerse heeft behoefte aan een goeie plek voor evenementen, maar over de locatie bestaan heel wat verschillende visies: het kerkplein, de Singel, het Park Bastijns, het park maar ruimer dan alleen het Park Bastijns, het Echelpoel – park. Let wel, voor elk voorstel zijn er wel tegenargumenten in de argumentaties te vinden.

Overigens is het belangrijk om nog mee te even dat er reeds oudere plannen zijn voor een soort ‘natuur’ – amfitheater voor het Park Bastijns.

3.6. Gewenste en niet gewenste activiteiten

In punt 3.1 van deze nota is het spanningsveld rust versus gebruikbaarheid al aan bod gekomen. Opvallend daarbij is dat er veel meer draagvlak is voor het principe van de gebruikbaarheid dan voor de concrete invulling met concrete activiteiten ervan. Voor de gestelde voorstellen rond activiteit is er in afnemende mate het volgende draagvlak:

- **Speeltuin voor de kleuters en peuters: 7.29 gemiddeld en 8 mediaan**
- **Avontuurlijk spelen doorheen het hele park: 6.33 gemiddeld en 7 mediaan**
- **Zone voor picknick en barbecue: 6.13 gemiddeld en mediaan 7. In de teksten blijft er vooral meer animo te zijn voor picknicktafels en minder voor barbecue.**
- Zelfpluk – boomgaard: 5.17 gemiddeld en mediaan 6
- Hangmatten: 5.08 gemiddeld en 6 mediaan
- Hondenloopzone: 4.29 gemiddeld en mediaan 5
- Een petanque – baan: 4.21 gemiddeld en mediaan 4 mediaan
- Kabelbaan over de Laak: 3.04 gemiddeld en 2 mediaan
- Sportkooi: 2.54 gemiddeld en mediaan 2

Wanneer we deze getallen uitzetten tegen het algemeen gemiddelde, dan zijn alleen de eerste drie voorstellen duidelijk weerhouden.

Overigens viel me in de gesprekken en ook in de notities het woord ‘overlast’ als vaak weerkerend op. Hoewel de gedachte leeft dat een groter gebruik van het park voor meer sociale controle zal zorgen en dus voor minder overlast, is er – in contradictie daarmee – de vrees dat de activiteiten op zich ook weer voor overlast gaan zorgen.

3.7. Het park als park: zicht en beeld

Hoewel het thema niet uitputtend behandeld is, zijn er toch enkele aspecten rond beeldkwaliteit en beheer naar voor gekomen. Een eerste echt opvallend gegeven is het zeer grote draagvlak voor een meer ecologisch beheer. Met een gemiddelde score van 8.17 en een mediaan 8 haalt ecologie de hoogste score van alle gestelde voorstellen.

Verder is er ook draagvlak voor meer grasland en minder beplantingsvakken: 6.13 gemiddeld en 7 mediaan.

3.8. Andere aspecten

Hieronder volgt een overzicht van alle andere aspecten waarvoor een hoog draagvlak is, maar waarover in de vorige punten nog geen uitspraak gedaan is:

- Verbinding Park Echelpoel – Tempelhof: 6.29 gemiddeld. Het punt rond een bredere benadering van verbonden groenzones is vaak aan bod gekomen in de gesprekken als zeer wenselijk, maar anderzijds zijn er niet meteen concrete voorstellen. Toch iets om over na te denken.
- Verlichting van het park: 6.13 gemiddeld. Hoewel in tegenspraak tot de wetgeving die parken na zonsondergang als gesloten veronderstelt, is hier toch vraag naar. Er wordt gerefereerd naar sociale veiligheid in de commentaren.
- Geen extra parking in het park wordt met 7.17 gemiddeld als belangrijk bevonden. Tegelijk is er vraag met draagvlak (7.63 gemiddeld) voor extra fietsenstalling.
- Een prominente plek voor het beeld van dokter Paul Janssen is ook een gedragen vraag met 7.83 gemiddeld.

4 De afwikkeling van het participatietraject

4.1. De belofte

Bij de start van het traject heeft het College bij monde van schepen Hans Woestenborghs aangegeven dat er rekening zou gehouden worden met de aanbevelingen. Op het overleg van de Werkgroep NDC zijn een aantal aanbevelingen geformuleerd, die later als aanvaard zijn bevestigd door de burgemeester.

Het ging om volgende aanbevelingen:

Het College van Burgemeester en Schepenen heeft akte genomen van de werking van het Participatietraject Het Park Tempelhof: een beter park. Zoals beloofd aan de deelnemers van de participatiegroep zal het College rekening houden met de resultaten van het participatietraject. Daarbij schaaft het College zich achter volgende elementen:

- De wens om het Park Tempelhof, de pastorie, Het Gerucht en het Park Bastijns grondig om te vormen tot één park met een duidelijke en geïntegreerde eigenheid wordt gedeeld door het College. In de komende maanden zal het gemeentebestuur het nodige doen om de concrete uitwerking hiervan mogelijk te maken. Gelet op het succesvolle traject zal daarbij opnieuw gebruik gemaakt worden van de mening van de inwoners van Beerse.
- De gebruikbare ruimte tussen het NDC en de pastorie zal groot genoeg zijn om te kunnen spreken van een geheelvormend park.
- Er komt een brug over de Laak in het park zodat het nieuw te vormen parkdeel Het Gerucht en het Park Bastijns één geheel kunnen vormen.
- Er wordt onderzocht in hoeverre de Laak beter kan geïntegreerd worden in het park en in hoeverre deze een functie rond waterberging kan opnemen.
- Er wordt onderzocht of en hoe er gewerkt kan worden aan een betere invulling en infrastructuur voor evenementen in het park.
- Er komt een rondwandeling in het hele park, die vooral gericht is op het interne van het park. Wel wordt er aandacht besteed aan de veilige doorgangfunctie van het park ter hoogte van de Karel Van Nijenstraat.
- Er komt een speeltuintje voor de kleinste kinderen en er komen – verspreid doorheen het park – speelse en avontuurlijke elementen voor de grotere kinderen.
- De gebruikbare ruimte in het park zal toenemen. Daarbij zal er aandacht zijn voor meer banken, tafels, enz.

4.2. Hoe verder? Persoonlijke gedachten ...

Het participatietraject heeft mij een groep geëngageerde mensen getoond, die ondanks alle politieke fuzz van de afgelopen maanden en jaren een zeer positief traject gelopen hebben. In de laatste vergadering is op positieve wijze akte genomen van de belofte van het gemeentebestuur. Het lijkt me dan ook dat het traject zin heeft gehad.

Inhoudelijk lijkt één hoofdpunt naar voor te komen: het moet beter met het park en vooral de eenheid van park is een eerste zorg. Tegelijk stel ik vast dat er een zorg rond overlast is, maar oplossingen daarvoor zijn er niet: extra gebruik van het park kan voor meer sociale controle en dus

minder overlast zorgen, maar een belangrijk deel van nieuwe activiteiten worden op zich weer als overlast beschouwd. Creatief denken dringt zich op.

Dat is (bewust²) niet gebeurd in dit participatietraject, maar volgens mij is het wel aan de orde in een vervolgtraject.

Het is mijn aanbeveling om nu aan de slag te gaan met een landschapsarchitect die vanuit creatieve invalshoeken en voorbeelden en met een grote bereidheid om het park (in relatie tot het NDC) te gaan hertekenen vanuit een participatieve invalshoek. Het zou goed zijn om die bereidheid tot een participatieve aanpak mee op te nemen in de aanbestedingsvoorwaarden.

Ik denk dat de gemeente Beerse dan krijgt wat ze nodig heeft: een groene long in het centrum van de gemeente met een look and feel waar de mensen van Beerse graag vertoeven en waarin dingen te beleven zijn die leuk zijn zonder dat ze al te veel overlast bezorgen aan de burens.

² De inzet van creativiteit in een proces leidt er vaak toe dat de analyse aan kwaliteit inboet. Het is ons aanvoelen dat die twee goed gescheiden moeten gehouden worden.